Journal of **G**ifted**E**ducation**R**esearch, 2015, 3(2), 48-57
Üstün **Y**etenekliler Eğitimi **A**raştırmaları **D**ergisi, 2015, 3(1), 48-57
ISSN: 2147-7248, http://uyad.beun.edu.tr/

The Effect of Cyber Bullying Sensibility Improvement Group Training Program on Gifted Students

Pervin NEDİM BAL *& Süleyman KAHRAMAN **

Received: 18 September 2015 **Accepted:** 26 December 2015

Abstract: The aim of this study was to test the effectiveness of the Sensibility Development Group Training Program against Cyber-bullying in raising awareness around cyber-bullying and reducing cyber-bullying behaviors in gifted students. The program specifically targeted gifted students who were at risk of exposure to cyber-bullying behaviors. For this study, an experimental design with a control group was used (N = 16). The Cyber-bullying Sensibility Scale (CBSS) was administered to the experimental and the control groups before and after the program. Statistical analyses indicate that there was a significant difference between CBSS pre-and-post-test scores in the experimental group. No significant difference was found for the control group, suggesting that the program was effective in helping students develop a level of sensibility against cyber-bullying. No significant difference was found between pre-and-post-tests with respect to students' engagement with cyber-bullying behaviors. The implications for prevention and intervention programs were discussed.

Key words: Gifted student, cyber-bullying, sensibility.

* Assistant Professor Doctor, Fatih University, Faculty of Education, Psychological Counseling and Guidance Istanbul, Turkey, pervinbal@fatih.edu.tr

** Doctorate Student, Fatih University, Faculty of Education, Psychological Counseling and Guidance, Istanbul, Turkey, suleymankahraman@outlook.com

© 2015 by BEUN OZELMER,Journal of GiftedEducationResearch/ Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi

Journal of **G**ifted**E**ducation**R**esearch, 2015, 3(2), 48-57
Üstün **Y**etenekliler Eğitimi **A**raştırmaları **D**ergisi, 2015, 3(1), 48-57
ISSN: 2147-7248, http://uyad.beun.edu.tr/

Siber Zorbalığa Karşı Duyarlılık Geliştirme Grup Psiko Eğitim Programının Üstün Yetenekli Öğrenciler Üzerindeki Etkisi

Pervin NEDİM BAL *& Süleyman KAHRAMAN **

Alış Tarihi: 18 Eylül 2015 **Kabul Tarihi:** 26 Aralık 2015

Özet: Bu çalışma, üstün yetenekli öğrencilerin siber zorbalık mağduru olmamaları konusunda bilinçlenmelerini sağlamak amacıyla geliştirilen "Siber Zorbalığa Karşı Duyarlılık Geliştirme Grup Psiko Eğitim Programının etkililiğini test etmek için yapılmıştır. Araştırma ön-test son-test kontrol gruplu deneysel bir araştırma niteliğindedir. Araştırma doğrultusunda yedinci ve sekizinci sınıf üstün yetenekli öğrencilerinden dördü kız, dördü erkek olmak üzere sekizer kişilik deney ve kontrol grubu oluşturulmuş ve sekiz oturumdan oluşan grup rehberliği programı deney grubuna uygulanmıştır. Deney ve kontrol grubu öğrencileri 2013-2014 eğitim yılında Özel Merter Fatih İlköğretim Okulu'na devam eden yedinci ve sekizinci sınıf üstün yetenekli öğrencilerden oluşturulmuştur. Program öncesinde ve sonrasında deney ve kontrol grubuna "Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılık Ölçeği" uygulanmıştır. Yapılan istatistik analizler sonucunda düzenlenen Siber Zorbalığa Karşı Duyarlılık Geliştirme Grup Eğitim Programının uygulandığı üstün yetenekli öğrencilerle uygulanmadığı öğrencilerin duyarlılık düzeyleri arasında, uygulanan öğrencilerin lehinde bir fark olduğu söylenebilir. Araştırma sonucunda, geliştirilen grup programı, farklı öğrenci gruplarında ve daha çok öğrenciyle de uygulanması, grup programının etkililiği, sosyo-ekonomik durum, cinsiyet, kişilik özellikleri vb. gibi diğer değişkenlerle de test edilmesi, programının etkisinin kalıcılığını test etmek için devam çalışmaları yapılması ve özellikle okul rehberlik servislerinin, bu eğitim programını, siber mağdur olma potansiyeli taşıyan üstün yetenekli öğrencilere yönelik daha büyük gruplarda ve sınıf bazında uygulaması önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Üstün yetenekli öğrenci, siber zorbalık, duyarlılık.

GİRİŞ

Siber zorbalık, günlük hayatta cep telefonu, internet, sms, sosyal paylaşım siteleri, video ve resim siteleri gibi bilgi teknolojileri aracılığıyla gerçekleşir. Zorbalığın yeni bir çeşidi olan siber zorbalığa yönelik son yıllarda araştırmacılar tarafından çalışmalar yapılmaktadır (Mitchell, 2011). Yöntem olarak iletişim teknolojilerini kullanılarak yapılan siber zorbalık, kurbanların elektronik iletişim araçları ile tehdit edilmesi ya da kurbana kötü sözler içeren mesajlar gönderilmesi (Özdemir & Akar, 2011); hakaret ve rahatsız

* Assistant Professor Doctor, Fatih University, Faculty of Education, Psychological Counseling and Guidance Istanbul, Turkey, pervinbal@fatih.edu.tr
** Doctorate Student, Fatih University, Faculty of Education, Psychological Counseling and Guidance, Istanbul, Turkey, suleymankahraman@outlook.com

© 2015 by BEUN OZELMER, Journal of GiftedEducationResearch/ Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi

etme, cinsel içerikli tehdit içeren konuşmalar (Şahin, Sarı, Özer & Er, 2010); öfke içeren mesajlar gönderme, sürekli ve saldırı amaçlı taciz mesajları gönderme, bir gruptan diğerini dışlama, sahte kimlik ile birini kötü gösterme (Willard, 2005) gibi eylemlerle gerçekleşebilmektedir.

Siber zorbalık, sadece belirli bir yaş ve sosyo-ekonomik seviyedekilere göre dağılım göstermemektedir (Akbulut & Erişti, 2011). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) istatistiklerine göre siber zorbalık eylemine en fazla maruz kalma riskine sahip kitle 16-24 yaş aralığıdır (Gezgin ve Çuhadar, 2012). Risk grubundaki yaş aralığı dikkate alındığında siber zorbalığın okullarda ortaya çıkması ve daha sonrasında okul içinde ve dışında devam etmesi söz konusudur (Ayas & Horzum, 2011).

Üstün yetenekliler üzerine yapılan zorbalık araştırmaları sınırlı olmasına rağmen, bu grubun daha çok zorbalık kurbanı olduğunu göstermektedir (Cross, 2005). Üstün yetenekli çocuklarda sıklıkla görülen asenkronize gelişim ve bunun getirisi olan sosyal-duygusal gelişimin, zihinden gelişim kadar hızlı olmaması durumu, üstün yeteneklileri yalnızlığa, düşük sosyal becerilere dolayısıyla zorbalık kurbanı olmaya açık hale getirebilmektedir (Peterson, 2009). Üstün yeteneklilerin zorbalığa ve siber zorbalığa başvurma ve maruz kalma oranlarının düşük olduğunu gösteren araştırmalar (Estell vd., 2009) olmasına rağmen, üstün yeteneklilerin en az diğer öğrenciler kadar kurban ya da başvuran olduğunu gösteren yaygın araştırmalar (Peterson ve Ray, 2006; Parker, 2010; Green vd., 2011) da bulunmaktadır. Bu bağlamda, bu araştırmada gerçeklik terapisi yönelimli olarak hazırlanan üstün yetenekli öğrencilere yönelik grup psiko-eğitim programının siber zorbalığa karşı duyarlılık geliştirmede etkili olup olmadığı saptanmaktır. Bu amaç doğrultusunda psiko-eğitim programını oluşturmada aşağıdaki alt-amaçlar dikkate alınmıştır:

1. Sanal ortamda zorbalığın ne olduğunun anlaşılmasını sağlamak.
2. Herkesin bazı hakları olduğunu ve grup üyelerinin haklarının neler olduğunu anlamalarına yardım etmek.
3. İnternette bilgilerin gizliliği konusundaki haklarının ihlal edilmesine karşı nasıl önlemler alabileceği konusunda bilgilendirmek.
4. Sanal ortamların aynı zamanda insanların güvenlerinin istismarına açık olduğunun fark edilmesini sağlamak.
5. Yeterince tanınmayan insanlara sanal ortamlarda gereğinden fazla güvenmenin ne gibi sonuçlara yol açacağını öğretmek.
6. Sanal ortamlardaki istismarların neler olabileceği ve bunlara karşı ne gibi önlemler alınabileceği hakkında bilgilendirmek.
7. Öğrencilerin akran baskısı kavramını tanımasını sağlamak.
8. Öğrencilerde baskıya karşı direnme, uzaklaşma ve hayır diyebilme becerisini geliştirmek.
9. Herkesin kendi davranışlarından sorumlu olduğunun farkına varılmasını sağlamak.
10. Siber zorbalık, siber saldırganlık arasındaki farklar, kişilere yapılan zorbalık ile sistemlere yapılan saldırganlığın ayrımını anlamalarını sağlamak.

YÖNTEM

Bu araştırma ön-test, son-test kontrol gruplu deneysel araştırma türünde yapılmıştır. Bu araştırma modeline göre ilk olarak önceden belirlenen denek havuzundan rastgele olarak iki grup oluşturulmuştur. Bu gruplardan biri deney grubu diğeri ise

kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Daha sonra her iki grupta yer alan deneklerin, uygulama öncesinde bağımlı değişkene ilişkin ölçümleri alınmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırma, 2013-2014 eğitim öğretim yılında, Özel Merter Fatih İlköğretim Okulu'nda, deney ve kontrol gruplarında bulunan, üstün yetenekli olduğu standartlaştırılmış zekâ testleriyle tespit edilen 7. ve 8. sınıf öğrenciler üzerinde yapılmıştır.

Örneklemde 8'i deney ve 8'i kontrol grubunda olmak üzere toplam 16 öğrenci bulunmaktadır. Örneklem, Özel Merter Fatih İlköğretim Okulu'na 2013-2014 eğitim yılında devam eden ve üstün yetenekli oldukları tespit edilmiş 7. ve 8. sınıf öğrencilerden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin üstün yeteneklilik tanıları, üç adımda, 2006-2007 ve 2007-2008 eğitim yıllarında konulmuştur. Tanılama süreci şu şekilde işlemiştir: İlk adımda aday öğrencilere temel yetenek testi yapılarak belirlenen puan kriterini geçen öğrenciler ikinci adıma yönlendirilmiştir. İkinci adımda öğrencilere standartlaştırılmış zeka testleri uygulanmıştır. Bu adımda belirlenen puan kriterini geçen adaylar üçüncü adım olan oryantasyon sürecine alınmıştır. Bu adımda öğrencilerin yaratıcılık, sosyal-duygusal ve kişilik özelliklerine yönelik grup çalışmaları ve gözlemler yapılmıştır. Bu adımların sonunda 2006-2007 eğitim yılında 16 ve 2007-2008 eğitim yılında 16 öğrenci üstün yetenekliler özel sınıfına alınmıştır.

Veri Toplama Aracı ve Süreci

Araştırmada veri toplamak amacıyla "Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılık Ölçeği" (Tanrıkulu, Kınay ve Arıcak, 2011) kullanılmıştır.

Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılık Ölçeği

Bu araştırmada öğrencilerin siber zorbalığa karşı duyarlılığını ölçmek için Tanrıkulu, Kınay ve Arıcak (2011) tarafından ergenler için geliştirilen "Siber zorbalığa İlişkin Duyarlılık Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek 14 maddeden oluşmaktadır. Üçlü likert tipinde olan ölçekten alınabilecek en düşük puan 14, en yüksek puan ise 42'dir. Alınan puanın yüksek olması siber zorbalığa ilişkin duyarlılığın yüksek olduğunu göstermektedir. Tanrıkulu, Kınay ve Arıcak tarafından geliştirilen ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları 2011 yılı Nisan ayında yapılmıştır. Ölçeğin yapılan istatistiksel analizlerinde öncelikle tüm maddeler için temel bileşenler analizi bağlamında açımlayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir (N=175). İlk analizde bileşen matriksi incelendiğinde ikinci madde dışında tüm maddelerin tek faktör altında toplandığı görülmüştür. Bu nedenle ikinci madde çıkartılarak faktör analizi tekrarlanmış ve tüm maddelerin birinci faktör altında toplandığı gözlenmiştir. Bu tek faktör toplam varyansın %27.70'ini açıklamaktadır. Aynı zamanda çizgi grafiği (scree plot) üzerinde kırılma noktası incelenmiş, kırılma noktasından da ölçeğin tek faktörlü bir yapı gösterdiği görülmüştür. Tek faktör altındaki faktör yükleri .32 ile .73 arasında değişmektedir. Elde edilen bu tek faktörlü yapı, doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiş, modelin kabul edilebilecek düzeyde uygun olduğu görülmüştür (χ^2/sd= 2.06 ve RMSEA=.078). Böylece ölçeğin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu yargısına varılmıştır. Ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı .79 olarak; test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise .65 (N=125) olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değerler ölçeğin, güvenilir bir ölçme aracı olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Grup Psiko-Eğitimi Programı

Grup Eğitimi Programının Teorik Dayanağı

Siber zorbalığa karşı duyarlılık geliştirme grup programı, 13-14 yaş grubu üstün yetenekli ergenlik dönemindeki bireylerin siber zorbaca davranışlara maruz kalmasını önlemek amacıyla seçim kuramı ve gerçeklik terapisi temeline göre hazırlanacak bir grup rehberliği programıdır. Seçim kuramı ve gerçeklik terapisi sorumluluk kavramına odaklanır. Sorumluluğu gelişmiş insanlar ne istediklerinin, neyi elde edebileceklerinin farkında olan ve bunu elde etme konusunda girişimde bulunan bağımsız karakterli, hayatı kontrol etmeyi bilen ve bu yönde davranabilen insanlardır. Gerçeklik terapisi bu nedenle bireye sorumluluk kazandırmaya çalışır. Terapi ortamı danışanın ne yaptığıyla, ne hissettiğiyle ve ne düşündüğüyle yüzleştirilmesi ve daha işlevsel davranışlar için danışana alternatif yolların gösterilmesini içerir (Howatt, 2001; Palancı, 2004). Bu anlamda grup çalışmasının planlanmasında, siber zorbaca davranışlara maruz kalmamak için bireyin siber ortamlardaki sorumluluğunun farkında olması ve tehlikeli durumlarla ilgili duyarlılığını artırıp etkili önlemler alması temel düşüncesinden hareket edilmiştir.
Program hazırlanırken bir teknoloji uzmanından bilgi teknolojilerinin kullanımı ile ilgili destek alınmıştır. Programın hazırlanma sürecinde üstün yetenekli çocuklar, siber zorbalık ve siber zorbalığa karşı duyarlılıkla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Programın oturumları yaklaşık 60 dakika olarak planlanmıştır.

Verilerin Analizi

Veri analizi için uygun istatistik tekniğin belirlenmesinde araştırmada kullanılan grupların büyüklüğü dikkate alınmıştır. Örneklemin büyüklüğü 15'in altına düştüğünde puanların normal dağıldığını varsaymak güçtür ve bu sebeple non-parametrik teknikler tercih edilir (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2010). Araştırma 8 kişilik küçük gruplarla yapıldığından dolayı veri analizinde non-parametrik teknikler kullanılmıştır. Buna göre deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test ortalamalarını karşılaştırmak için Mann Whitney U-testi, deney ve kontrol gruplarında ön test ve son test ortalamalarını karşılaştırmak için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Analizlere ilişkin istatistiksel hesaplamalar SPSS 20.0 paket programı ile yapılmıştır. Araştırmada, bulguların istatistiksel analizleri .05 anlamlılık düzeyi esas alınarak gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Üstün yeteneklilerde siber zorbalığa karşı duyarlılık geliştirme grup rehberliği programı uygulamasına ilişkin deney ve kontrol gruplarından elde edilen verilerin istatistiksel analizleri sonucu elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Üstün yeteneklilerde siber zorbalığa karşı duyarlılık ön test puanlarının gruba göre U-Testi Sonucu

	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Duyarlılık Ön- test	**Deney**	8	8,38	67,00	31.00	.915
	Kontrol	8	8,63	69,00		

p>.05

Tablo 1'de Deney ve kontrol gruplarının siber zorbalığa ilişkin duyarlılık ölçeği ön test uygulamasının Mann Whitney U-testi sonuçları verilmiştir. Buna göre, deney ve kontrol gruplarının program öncesinde siber zorbalığa karşı duyarlılık düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır (U: 31.00, p>.05). Bu sonuçlara göre uygulama öncesi deney ve kontrol grubu arasında siber zorbalığa karşı duyarlılık düzeyleri açısından bir fark olmadığı söylenebilir.

Tablo 2. Üstün yeteneklilerde siber zorbalığa karşı duyarlılık son test puanlarının gruba göre U-Testi Sonucu

	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Duyarlılık Son- test	**Deney**	8	11,50	92,00	8.00	.012
	Kontrol	8	5,50	44,00		

p<.05

Tablo 2'de Deney ve kontrol gruplarının siber zorbalığa ilişkin duyarlılık ölçeği son test uygulamasının Mann Whitney U-testi sonuçları verilmiştir. Buna göre, deney ve kontrol gruplarının program sonrasında siber zorbalığa karşı duyarlılık düzeylerinde anlamlı bir fark oluştuğu anlaşılmaktadır (U: 8.00, p<.05). Sıra ortalamaları ve toplamları dikkate alındığında bu farkın deney grubu lehinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçlara göre, düzenlenen Üstün Yeteneklilerde Siber Zorbalığa Karşı Duyarlılık Geliştirme Grup Eğitimi Programının uygulandığı öğrencilerle uygulanmadığı öğrencilerin duyarlılık düzeyleri arasında, uygulanan öğrencilerin lehinde bir fark olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Üstün yeteneklilerde siber zorbalığa karşı duyarlılık ölçeği deney grubu ön test ve son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif sıra	1	1,00	1,00	-2.392*	.017

Pozitif sıra	7	5,00	35,00
Eşit	0		
Toplam	8		

*Negatif sıralar temeline dayalı

Deney grubunun ön test ve son test sonrası siber zorbalığa karşı duyarlılık düzeyinde anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir. Analiz sonuçları deney grubunun Siber Zorbalığa Karşı Duyarlılık Ölçeğinden aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir (z= 2.392, p<.05). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanı lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, düzenlenen "Üstün Yeteneklilerde Siber Zorbalığa Karşı Duyarlılık Geliştirme Grup Eğitimi Programının" öğrencilerin duyarlılık düzeylerini geliştirmede önemli bir etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Üstün yeteneklilerde siber zorbalığa karşı duyarlılık ölçeği kontrol grubu ön test ve son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Negatif sıra	4	4,25	17,00	-.509*	.611
Pozitif sıra	3	3,67	11,00		
Eşit	1				
Toplam	8				

*Negatif sıralar temeline dayalı

Kontrol grubunun ön test ve son test sonrası siber zorbalığa karşı duyarlılık düzeyinde anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları Tablo 4'de verilmiştir. Analiz sonuçları kontrol grubunun Siber Zorbalığa Karşı Duyarlılık Ölçeğinden aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir (z= ,509, p>.05).

SONUÇ ve TARTIŞMA

Oluşturulan deney ve kontrol gruplarının Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılık düzeyi için ön test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (p .915>.05). Bu bağlamda seçilen grupların birbirine denk gruplar olduğu söylenebilir.

Deney grubunun siber zorbalığa ilişkin duyarlılık ölçeği ön test ve son test puanları arasındaki farka bakıldığında; son test lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (p .017<.05). Kontrol grubunun siber zorbalığa ilişkin duyarlılık ölçeği ön test ve son test puanları arasındaki farka bakıldığında; anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (p .611>.05). Bu sonuçlara göre, düzenlenen Siber Zorbalığa Karşı Duyarlılık Geliştirme Grup Eğitim Programının uygulandığı üstün yetenekli öğrencilerle uygulanmadığı öğrencilerin duyarlılık düzeyleri arasında, uygulanan öğrencilerin lehinde bir fark olduğu söylenebilir. Bu sonuçlara göre, düzenlenen "Siber Zorbalığa Karşı Duyarlılık

Geliştirme Grup Eğitimi Programı'nın" öğrencilerin duyarlılık düzeylerini geliştirmede önemli bir etkisi olduğu söylenebilir.

Oluşturulan deney ve kontrol gruplarının Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılık düzeyi için son test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır (p .12<.05). Başlangıçta deney ve kontrol gruplarının ön test sonuçları arasında anlamlı bir fark yokken deney grubuna sekiz haftalık bir eğitim programı uygulanmış, kontrol grubuna herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Uygulanan son testlerde iki grup arasında anlamlı farkın olması, oluşturulan grup eğitim programının siber zorbalık duyarlılığı üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Yapılan literatür taramasına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik yapılan çalışmalar genellikle ilişkisel tarama ve betimleme çalışmalarıdır (Estell vd., 2009; Peterson ve Ray, 2006; Parker, 2010; Green vd., 2011). Bu bağlamda bu çalışma deneysel bir müdahale araştırması olduğu için önemlidir. Bununla birlikte hem geliştirilen grup eğitim programının etkisi ve duyarlılık ölçeğinin güvenilirliğinin tekrar test edilmesinde yarar vardır.

Araştırma sonuçları dikkate alınarak şu önerilerde bulunulabilir;

Geliştirilen grup programı, farklı öğrenci gruplarında ve daha çok öğrenciyle de uygulanabilir. Grup programının etkililiği, sosyo-ekonomik durum, cinsiyet, kişilik özellikleri vb. gibi diğer değişkenlerle de test edilebilir. Programının etkisinin kalıcılığını test etmek için devam çalışmaları yapılabilir. Özellikle okul rehberlik servisleri, bu eğitim programını, siber mağdur olma potansiyeli taşıyan üstün yetenekli öğrencilere yönelik daha büyük gruplarda ve sınıf bazında uygulayabilir. Ayrıca bu program normal çocuklara da uygulanıp üstün yetenekli çocuklarla karşılaştırılabilir.

KAYNAKLAR

A Akbulut, Y. & Eristi, B. (2011). Cyberbullying and victimization among Turkish university students. *Australasian Journal of Educational Technology, 27* (7), 1155-1170.

Arıcak, O. T. (2012). Siber zorbalık: Gençlerimizi bekleyen yeni tehlike. *Kariyer Penceresi, 2* (6), 10-12.

Ayas, T. & Horzum, M. B. (2011). Öğretmenlerin sanal zorbalık algılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences, 3* (2), 619-640.

Bartl, A. and K. Puth (2008). 101 *Pep-up Games for Children: Refreshing, Recharging, Refocusing*; [a Smart Fun Book for Ages 6 - 10], Hunter House, Incorporated.

Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., Köklü, N. (2010). *Sosyal Bilimler İstatistik*. Pegem Akademi Yayınları, Ankara.

Cross, T.L. (2005). *The Social and Emotional Lives of Gifted Kids: Understanding and Guiding their Development*. Waco, TX: Prufrock Press.

Estell, D. B., Farmer, T. W., Irvin, M. J., Crowther, A., Akos, P., & Boudah, D. J. (2009). Students with exceptionalities and the peer group context of bullying and victimization in late elementary school. *Journal of Child and Family Studies, 18*, 136–150.

Gezgin, D. M. & Çuhadar, C. (2012). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerinin siber zorbalığa ilişkin duyarlılık düzeylerinin incelenmesi, *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 2* (2), 93–104.

Green, J. G., Dunn, E. C., Johnson, R. M., & Molnar, B. E. (2011). A multilevel investigation of the association between school context and adolescent nonphysical bullying. *Journal of School Violence, 10*, 133-149.

Milli Eğitim Bakanlığı. *Bilim Sanat Merkezleri Yönergesi*, Mart 2009/2618 http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2593_0.html (30. 09. 2013 tarihinde erişilmiştir.)

Mitchell, M. (2011*) Cyberbullying and Academic Achievement: Research Into the Rates of Incidence, Knowledge of Consequences, and Behavioral Patterns of Cyberbullying*. Doctoral Dissertation, University of Connecticut.

Özdemir, M. & Akar, F. (2011) Lise öğrencilerinin siber-zorbalığa ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler bakımından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 17* (4),

Palancı, Mehmet. "*Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kaygı Problemlerini Açıklama Ve Gidermeye Yönelik Gerçeklik Terapisi Oryantasyonlu Bir Yardım Modelinin Geliştirilmesi*". Yayınlanmamış doktora tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2004

Parker, M. (2010*). A comparison on bullying and victimization rates among gifted and high-achieving students*. Doctoral dissertation, The University of Tennessee, Knoxville.

Perese: Karakter Okulu Öğretmen Kitabı, (2005). IX (Öz Denetim). Ankara: Nobel Yayınları.

Peterson, J. S., & Ray, K. E. (2006). Bullying and the gifted: Victims, perpetrators, prevalence, and effects. *Gifted Child Quarterly, 50*, 148-168.

Peterson, J.S. (2009).Myth 17: Gifted and talented individuals do not have unique social and emotional needs. *Gifted Child Quarterly 53*(4): 280–282.

Rasmussen, G. and T. Rasmussen (1997). *Loosen Up!: Quick Activities to Build Confidence and Creativity*, Tin Man Press.

Şahin, M., Sarı, S. V., Özer, Ö. & Er, S. H. (2010). Lise öğrencilerinin siber zorba davranışlarda bulunma ve maruz kalma durumlarına ilişkin görüşleri. SDÜ *Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21*, 257-270

Tanrıkulu, T., Kınay, H. & Arıcak, O. T. (2011). *Siber zorbalığa ilişkin duyarlılık ölçeği. İzmir: XI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı*. ss.338-339.

Tanrıkulu, T., Kınay, H. & Arıcak, O. T. (2013). "*Sensibility Development Program against Cyberbullying*", New Media Society, DOI: 10.1177/1461444813511923.

Willard, N. (2005). *Educator's guide to cyberbullying addressing the harm caused by outline Social-cruelty.* http://www.asdk12.org/MiddleLink/AVB/bully_topics/EducatorsGuide_Cyberbullying.pdf. 30.09.2013 tarihinde erişilmiştir.

Yararlanılan İnternet Siteleri

1- BM Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi http://www.ihb.gov.tr/IcerikGoster.aspx?ID=08ce472f-747a-4c33-a9aa-12a8a80c2faa (01.11.2013 tarihinde erişilmiştir.)

2- 12 yaşında online zorbalık kurbanı
http://www.mynet.com/haber/dunya/12-yasinda-online-zorbalik-kurbani-798585-1 (08.11.2013 tarihinde erişilmiştir.)

3- Çocuklar için 13 altın internet kuralı http://www.sabah.com.tr/Teknoloji/Haber/2012/01/21/cocuklar-icin-13-altin-internet-kurali (20.11.2013 tarihinde erişilmiştir.)

4- Akran baskısı
http://www.youtube.com/watch?v=RN24rtdAhxY (15.12.2013 tarihinde erişilmiştir.)

5- Siber Zorbalık
http://www.youtube.com/watch?v=eEd2gglFgA0, (15.12.2013 tarihinde erişilmiştir.)
http://www.youtube.com/watch?v=EeduMPxIMKM, (15.12.2013 tarihinde erişilmiştir.)
http://www.youtube.com/watch?v=KxPcmMLPcDo, (15.12.2013 tarihinde erişilmiştir.)
http://www.youtube.com/watch?v=i_Ljbc4lnA8) (15.12.2013 tarihinde erişilmiştir.)

UZUN ÖZET

Bu çalışma, üstün yetenekli öğrencilerin siber zorbalık mağduru olmamaları konusunda bilinçlenmelerini sağlamak amacıyla geliştirilen "Üstün Yetenekli Öğrencilerde Siber Zorbalığa Karşı Duyarlılık Geliştirme Grup Eğitim Programı"nın etkililiğini test etmek için yapılmıştır. Araştırma ön-test son-test kontrol gruplu deneysel bir araştırma niteliğindedir. Araştırma doğrultusunda yedinci ve sekizinci sınıf üstün yetenekli öğrencilerinden dördü kız, dördü erkek olmak üzere sekizer kişilik deney ve kontrol grubu oluşturulmuş ve sekiz oturumdan oluşan grup rehberliği programı deney grubuna uygulanmıştır. Deney ve kontrol grubu öğrencileri 2013-2014 eğitim yılında Özel Merter Fatih İlköğretim Okulu'na devam eden yedinci ve sekizinci sınıf üstün yetenekli öğrencilerden oluşturulmuştur. Program öncesinde ve sonrasında deney ve kontrol grubuna "Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılık Ölçeği" uygulanmıştır. Yapılan istatistik analizler sonucunda deney ve kontrol gruplarının Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılık düzeyi için ön test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (p .915>.05). Bu bağlamda seçilen grupların birbirine denk gruplar olduğu söylenebilir. Deney grubunun ön test ve son test puanları arasındaki farka bakıldığında; son test lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (p .017<.05). Kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasındaki farka bakıldığında; anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (p .611>.05). Bu sonuçlara göre, düzenlenen Siber Zorbalığa Karşı Duyarlılık Geliştirme Grup Eğitim Programının uygulandığı üstün yetenekli öğrencilerle uygulanmadığı öğrencilerin duyarlılık düzeyleri arasında, uygulanan öğrencilerin lehinde bir fark olduğu söylenebilir. Bu sonuçlara göre, düzenlenen "Siber Zorbalığa Karşı Duyarlılık Geliştirme Grup Eğitimi Programı'nın" öğrencilerin duyarlılık düzeylerini geliştirmede önemli bir etkisi olduğu söylenebilir. Oluşturulan deney ve kontrol gruplarının Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılık düzeyi için son test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır (p .12<.05). Uygulanan son testlerde iki grup arasında anlamlı farkın olması oluşturulan grup eğitim programının siber zorbalık duyarlılığı üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Araştırma sonucunda, geliştirilen grup programı, farklı öğrenci gruplarında ve daha çok öğrenciyle de uygulanması, grup programının etkililiği, sosyo-ekonomik durum, cinsiyet, kişilik özellikleri vb. gibi diğer değişkenlerle de test edilmesi, programın etkisinin kalıcılığını test etmek için devam çalışmaları yapılması ve özellikle okul rehberlik servislerinin, bu eğitim programını, siber mağdur olma potansiyeli taşıyan üstün yetenekli öğrencilere yönelik daha büyük gruplarda ve sınıf bazında uygulaması önerilmiştir.

SUMMARY

The aim of this study was to test the effectiveness of the *Sensibility Development Group Education Program against Cyberbullying* in raising awareness around cyberbullying and reducing cyberbullying behaviors in gifted students. The program specifically targeted gifted students who were at risk of exposure to cyberbullying behaviors. For this study, an experimental design with a control group was used ($N = 8$). The students in the control and experimental group were chosen from 7th and 8th grade students in Private Merter Fatih Primary School in 2013-2014 academic year. The Cyberbullying Sensibility Scale (CBSS) was administered to the experimental and the control groups before and after the program. Statistical analysis indicated that there was no significant difference between experimental group and control group's pre-test scores (p .915>.05). For this

reason, it is assumed that both experimental and control groups were equal. There was a significant difference between CBSS pre-and-post-test scores in the experimental group (p .017<.05). There was no significant difference between CBSS pre-and-post-test scores in the control group (p .611>.05). There was a significant difference between CBSS post-test scores in the experimental and control group (p .12<.05) suggesting that the program was effective in helping students develop a level of sensibility against cyberbullying. In the light of these results following suggestions are made: applying the group education program in different settings and larger group of students, testing the longitude of the effectiveness of the program by follow-up studies, testing the effectiveness of the program with other variables such as gender, socio-economic status, personality traits etc. and applying this group education program by especially school counseling services for the gifted students who are under risk of being cyber-victim.